

CHỈ SỐ HIỆU QUẢ QUẢN TRỊ VÀ HÀNH CHÍNH CÔNG CẤP TỈNH

Chỉ số nội dung: Công khai, minh bạch

Chỉ số PAPI đo lường “quyền được biết” về chính sách của nhà nước có ảnh hưởng trực tiếp đến quyền và nghĩa vụ tham gia quản trị đời sống và sinh kế của người dân. Chỉ số nội dung ‘Công khai, minh bạch’ gồm ba chỉ số thành phần (i) công khai, minh bạch danh sách hộ nghèo; (ii) công khai, minh bạch ngân sách cấp xã; và (iii) công khai, minh bạch quy hoạch/kế hoạch sử dụng đất và khung giá đất đền bù. Đây là ba lĩnh vực cụ thể cần được công khai, minh bạch theo quy định của Pháp lệnh THĐCCS và các văn bản quy phạm pháp luật hiện hành nhằm đảm bảo quyền “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra”.

Tổng quan kết quả cấp tỉnh. Điểm chỉ số ‘Công khai, minh bạch’ giảm mạnh tới 7%, với hầu hết các chỉ tiêu đều giảm. Từ năm 2011 đến 2015, 17 điểm số của 17 tỉnh/thành phố sụt giảm đáng kể sau 5 năm, và khoảng 11 tỉnh/thành phố có mức tiến bộ về điểm trên 5%. Điểm chỉ số nội dung ‘Công khai, minh bạch’ của tỉnh Phú Thọ tăng nhiều nhất toàn quốc (16%) trong khi điểm của Bà Rịa-Vũng Tàu và Sơn La giảm nhiều nhất (khoảng 20%).

Nhìn chung, các tỉnh/thành phố đạt điểm cao chủ yếu tập trung ở miền Bắc và miền Trung. Ngoài ra, nhiều tỉnh/thành phố đạt điểm số khá nhất quán ở chỉ số nội dung này qua các năm. Chẳng hạn, Nam Định và Quảng Trị luôn nằm trong nhóm 25% số tỉnh/thành phố đạt điểm cao nhất qua 5 năm. Tuyên Quang cũng thuộc vào nhóm đạt điểm cao nhất trong ba năm liên tục. Ngược lại, Lai Châu, Bạc Liêu và Kiên Giang thuộc về nhóm đạt điểm thấp nhất từ năm 2011; Khánh Hòa cũng ở trong nhóm thấp nhất từ năm 2012.

Công khai danh sách hộ nghèo. Nội dung thành phần này cho biết mức độ công khai danh sách hộ nghèo với người dân trong năm vừa qua và phản ánh đánh giá của người dân về chất lượng lập danh sách hộ nghèo của chính quyền cơ sở. Kết quả khảo sát năm 2015 cho thấy, tỉ lệ người trả lời cho biết danh sách hộ nghèo được công bố công khai ở xã/phường họ sinh sống giảm xuống còn 53% so với năm 2011 sau khi tăng nhẹ trong ba năm qua. Hà Tĩnh có tỉ lệ người dân cho biết danh sách hộ nghèo được niêm yết công khai cao nhất toàn quốc (92%), cao hơn nhiều so với ở Hải Phòng (24%). Trên 46% số người được hỏi trên toàn quốc cho rằng nhiều hộ thực sự nghèo nhưng không được đưa vào danh sách hộ nghèo để được nhận hỗ trợ của nhà nước, cao hơn so với những năm trước (36% năm 2014). Bên cạnh đó, gần 41% số người trả lời trên toàn quốc cho biết có những hộ thực tế không nghèo nhưng lại được đưa vào danh sách hộ nghèo, cao hơn so với những năm trước.

Công khai ngân sách cấp xã/phường. Khi người dân được thông tin đầy đủ về thu, chi ngân sách của xã/phường, người dân sẽ thực hiện được quyền tham gia giám sát cán bộ, công chức ở địa phương, đồng thời giúp phát hiện những hành vi sử dụng công quỹ cho mục đích riêng của cán bộ chính quyền cơ sở. Nội dung thành phần này cho biết mức độ công khai, minh bạch trong thu, chi ngân sách cấp xã/phường, một trong những yêu cầu quan trọng của Pháp lệnh THĐCCS đối với chính quyền cấp xã/phường phải tuân thủ để đảm bảo “quyền được biết” của người dân. Cả ba chỉ tiêu cấu thành nội dung này (tỉ lệ người trả lời cho biết thông tin thu, chi ngân sách cấp xã/phường được

công bố công khai, họ đã đọc bảng kê thu, chi được công khai, và họ tin vào độ chính xác của thông tin thu, chi đã công khai) đều sụt giảm so với những năm trước. Có khoảng 26,5% số người được hỏi cho biết họ đã đọc bảng kê thu, chi ngân sách được niêm yết trên toàn quốc, trong đó gần 64% cho biết họ tin vào tính chính xác của thông tin được công bố (so với tỉ lệ tương ứng 32% và 74% năm 2014). Ở TP Hồ Chí Minh, gần 60% số người được hỏi đã từng nhìn thấy bảng kê thu, chi ngân sách cấp xã/phường, và ở Long An, gần 97% số người đã xem bảng kê tin vào độ chính xác của thông tin đã xem.

Công khai kế hoạch sử dụng đất và khung giá đất. Đo lường mức độ công khai, minh bạch về quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất và khung giá đền bù đất có ý nghĩa quan trọng, bởi qua đó các cấp chính quyền địa phương có thể xem xét mức độ hiệu quả trong việc thực hiện các chính sách về đất đai, đảm bảo công khai, minh bạch thông tin tới người dân theo tinh thần của Pháp lệnh THDCCS và Luật đất đai (sửa đổi) năm 2013. Kết quả khảo sát năm 2015 cho thấy mức độ công khai, minh bạch kế hoạch sử dụng đất có chiều hướng giảm xuống sau 5 năm, trong đó tỉ lệ người trả lời cho biết họ biết kế hoạch sử dụng đất tại địa phương năm 2015 chỉ là 11,8%. Tuy nhiên, nhiệm vụ của chính quyền xã/phường là công bố công khai quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất của địa phương để người dân được biết, đặc biệt là khi chính quyền địa phương bắt đầu xây dựng và đưa vào thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế-xã hội giai đoạn 2016-2020. Ở Hà Tĩnh, nơi có tỉ lệ người dân biết đến kế hoạch sử dụng đất ở địa phương cao nhất, cũng chỉ có 37% số người được hỏi cho biết họ biết kế hoạch sử dụng đất ở địa phương.

Trong số những người có thông tin về quy hoạch/kế hoạch sử dụng đất ở địa phương, chỉ có một tỉ lệ rất nhỏ (khoảng 3%) có cơ hội đóng góp ý kiến của mình trước khi quy hoạch/kế hoạch được ban hành. Có xu hướng đi xuống trong cơ hội để người dân được đóng góp ý kiến và ý kiến được tiếp nhận. Nhìn chung, tác động của quy hoạch, kế hoạch sử dụng đất tới hộ gia đình ở phạm vi toàn quốc là bất lợi, và hiện trạng này hầu như không đổi qua 5 năm. Kết quả khảo sát năm 2015 cho thấy người dân Điện Biên dường như hài lòng hơn với những thay đổi trong kế hoạch sử dụng đất ở địa phương so với người dân các tỉnh/thành phố khác.

Một số đề xuất. Để cải thiện mức độ công khai, minh bạch ở những nội dung PAPI đo lường theo hướng bền vững, các cấp chính quyền địa phương cần tìm ra những phương thức chia sẻ thông tin đáng tin cậy tới người dân, phù hợp với đặc điểm nhân khẩu của từng nhóm dân cư. Cổng thông tin điện tử của chính quyền địa phương có thể là một kênh thông tin. Đối với người dân ở nông thôn, vùng sâu, vùng xa, bảng tin công khai ở Ủy ban Nhân dân xã/phường/thị trấn, tờ tin hoặc loa truyền thanh ở cấp thôn/tổ dân phố vẫn là những công cụ hữu hiệu để công khai, minh bạch thông tin đến người dân về danh sách hộ nghèo, thu, chi ngân sách cấp xã/phường và kế hoạch sử dụng đất và khung giá đền bù.

Chỉ số Hiệu quả quản trị và hành chính công cấp tỉnh ở Việt Nam (PAPI) là khảo sát xã hội học lớn nhất tại Việt Nam tập trung tìm hiểu hiệu quả công tác điều hành, thực thi chính sách, cung ứng dịch vụ công dựa trên đánh giá và trải nghiệm của người dân, với dữ liệu được thu thập thường niên. Từ năm 2009 đến 2015, PAPI đã thu thập và phản ánh trải nghiệm của gần 75.000 người dân.

Chỉ số PAPI đo lường sáu lĩnh vực nội dung: tham gia của người dân ở cấp cơ sở; công khai, minh bạch; trách nhiệm giải trình với người dân; kiểm soát tham nhũng trong khu vực công, thủ tục hành chính công; và cung ứng dịch vụ công. Khảo sát PAPI đã được triển khai thực hiện thường niên từ năm 2011 đến nay. Báo cáo Chỉ số PAPI 2015 phản ánh ý kiến đánh giá của 13.955 người dân được chọn ngẫu nhiên từ toàn bộ 63 tỉnh/thành phố trên toàn quốc.

Chỉ số PAPI 2015 sản phẩm của hoạt động hợp tác giữa Trung tâm Nghiên cứu Phát triển và Hỗ trợ Cộng đồng (CECODES), Trung tâm Trung tâm Bồi dưỡng cán bộ và Nghiên cứu khoa học Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (VFF-CRT), và Chương trình Phát triển Liên Hợp quốc (UNDP). Cơ quan Hợp tác và Phát triển Thụy Sĩ (SDC) tài trợ chính cho PAPI cùng với Chương trình Phát triển Liên Hợp quốc (UNDP) từ năm 2011 đến nay.

Truy cập www.papi.org.vn để tải báo cáo PAPI 2015 và nhiều tài liệu khác.